

Differentiatie toegepast op het leerplan Toerisme voor de 3de graad D/A-finaliteit.

1. Doelgericht werken

Link met kijkwijzer:

- ✓ Door te verdiepen en te verbreden
- ✓ Door de leeromgeving aan te passen

Gebruik leerplandoelen als richtsnoer. Werk via het BHV-model (Basisstof, Herhaling, Verdieping).

Voorbeeld: LPD 16 – De leerlingen stellen een pakket samen voor een uitstap

Differentiatie:

- **Basisstof:** Leerlingen gebruiken een sjabloon om een eenvoudige daguitstap op te bouwen voor een doelgroep (bv. senioren).
- **Herhaling:** Via een checklijst krijgen leerlingen gestructureerde hulp om hun plan te herzien (bijv. tijdsbesteding vs. reistijd).
- **Verdieping:** Gevorderde leerlingen ontwerpen een daguitstap met een evenwichtige balans tussen beleving, duurzaamheid en commerciële haalbaarheid – inclusief keuzemogelijkheden voor de klant.

Differentiatievoorbeeld:

Context: leerlingen ontwerpen een daguitstap voor een doelgroep (bv. gezinnen met jonge kinderen)

Niveau	Activiteit
Basisstof	Werk met een sjabloon waarin vaste onderdelen al zijn aangeduid (bv. vertrek- en einduur, vervoer).
Herhaling	Geef leerlingen een bestaand programma en laat hen knelpunten aanduiden en verbeteringen voorstellen.
Verdieping	Leerlingen kiezen een thematische insteek (bv. “duurzaam reizen voor gezinnen”) en verwerken dat in het programma. Ze berekenen zelf alle kosten en integreren reservatiemomenten.

Evaluatie: gebruik een rubriek met focus op inhoudelijke volledigheid, doelgroepgerichtheid en economische haalbaarheid.

2. Leerlingenmerken in beeld brengen

Link met kijkwijzer:

- ✓ Door de leeromgeving aan te passen
- ✓ In feedback en evaluatie

*Start met een goede analyse van beginsituaties. Werk cyclisch en formatief.
Gebruik observaties, (mini-)testen, exit-tickets en responsieve opdrachten.*

Voorbeeld: LPD 12 – De leerlingen adviseren bezoekers over diensten of producten

Differentiatie:

- **Voorkennisscan:** Simuleer een situatie waarin leerlingen advies moeten geven aan bezoekers. Registreer hoe accuraat ze inspelen op de vragen.
- **Formatief:**
 - Wie de klant niet commercieel of klantgericht benadert, krijgt extra instructie over het gebruik van tone of voice.
 - Wie de juiste toon en aanpak vindt, krijgt een verdiepende opdracht: promotieplan opstellen voor een fictieve touroperator.
- **Peer-feedback:** Laat leerlingen elkaar feedback geven op hun adviesgesprekken.

Differentiatievoorbeeld:

Situatie: Je organiseert een simulatie waarbij leerlingen advies geven aan een bezoeker op een toeristische beurs.

- **Formatieve beginsituatiecheck:**
 - Bezoeker stelt vragen over logies, vervoer en uitstappen.
 - Je noteert welke leerlingen de info juist geven, inspelen op de klant en commerciële doelstellingen herkennen.
 - **Actie:**
 - *Zwakkere leerlingen:* krijgen een invulschema met vaste formuleringen (bv. “Ik raad u ... aan omdat ...”).
 - *Sterke leerlingen:* krijgen een extra opdracht waarin ze ook alternatieven formuleren op maat van een nichedoelgroep (bv. veganistische reizigers).
 - **Feedback:**
 - Peer-assessment met feedbackfiche per onderdeel: infojuistheid, klantgerichtheid, commercieel handelen.
-

3. Differentiatie in instructie en werkvormen

Link met kijkwijzer:

- ✓ Door te verdiepen en te verbreden
- ✓ Door de leeromgeving aan te passen

Bouw je les op met duidelijke fasen, expliciete instructie, begeleid inoefenen en zelfstandige verwerking.

Voorbeeld: LPD 13 – De leerlingen verkopen diensten en volgen betalingen op

Differentiatie via EDI:

1. **Voorkennis activeren:** “Welke verkooptechnieken ken je?” via brainstorm op bord.
2. **Lesdoel benoemen:** “Je leert hoe je klanten overtuigt én correct afrekenen in functie van de commerciële doelstelling.”
3. **Instructie:** Demonstratie van een verkoopgesprek met prijsargumentatie.
4. **Begeleid inoefenen:** Rollenspel in duo's met observatiekaarten.
5. **Check begrip:** Via feedback van de observator én de leraar.
6. **Zelfstandig verwerken:** Opdracht: stel zelf een verkoopscript op + prijsberekening met verschillende opties.
7. **Verlengde instructie:** Leerlingen die struikelen over prijsberekening krijgen extra oefening met kortingsregels en BTW.

Differentiatievoorbeeld:

Doel: leerlingen leren hoe ze een toeristisch product verkopen en correct afrekenen.

EDI-fasen met differentiatie:

- 1 **Voorkennis activeren**
 - Brainstorm op bord: “Wat maakt een verkoper overtuigend?”
 - Gebruik kleurenkaartjes (groen: vlot, geel: twijfel, rood: onzeker) om zelfinschatting te maken.
- 2 **Doel benoemen**
 - “Je leert klanten overtuigen én een betaling correct opvolgen.”
- 3 **Instructie**
 - Modeling: leerkracht voert een verkoopgesprek + toont hoe een voucher wordt opgesteld.
- 4 **Begeleid inoefenen**
 - Duo's oefenen rollenspel. Verschillende scripts voor verschillende niveaus.
- 5 **Check op begrip**
 - Quiz via digitale tool (bv. BookWidgets).
 - Mondelinge vraag: “Wat doe je als een klant contant wil betalen maar dat niet mag?”
- 6 **Zelfstandig verwerken**
 - Opdracht: verkoop een activiteit naar keuze + afhandeling betaling in fictieve context.
- 7 **Verlengde instructie**
 - Wie fouten maakt in berekeningen, werkt extra oefeningen met kortingsregels en omzetting vreemde valuta.

4. Tijd en ruimte om te leren

Link met kijkwijzer:

- ✓ Door de leeromgeving aan te passen
- ✓ In feedback en evaluatie

Gebruik pre-teaching, verlengde instructie, (digitaal) oefenmateriaal op maat.

Voorbeeld: LPD 14 – De leerlingen doen reservaties op toeristische bestemmingen

Differentiatie:

- **Pre-teaching:**
 - Uitleg over reserveringssystemen + instructievideo (bijv. OTA).
 - Simulatie via demo-omgeving (bv. reservatie van logies of een restaurant).
- **Verlengde instructie:**
 - Leerlingen die moeite hebben met digitale tools krijgen begeleiding met stappenplan.
- **Adaptief oefenen:**
 - Op basis van gerichte foutenanalyse krijgen ze gerichte herhalingsoefeningen (bv. identificeren van onvolledige boeking).
- **Verdieping:**
 - Gevorderden krijgen de opdracht om alternatieven voor volgeboekte diensten te zoeken en evalueren die op prijs/kwaliteit.

Differentiatievoorbeeld:

Doel: leren reserveren van logies, uitstappen of transport op basis van concrete klantenvragen.

Differentiatie-instrumenten:

- **Pre-teaching:**
 - Video waarin een reservatie via een OTA (bv. Booking.com) wordt getoond.
 - Woordenschatlijst voor minder taalvaardige leerlingen (check-in/out, refundable, availability...).
- **Verwerking:**
 - Leerlingen maken fictieve reserveringsoefeningen.
- **Verlengde instructie:**
 - Wie fouten maakt bij taal of procedure, krijgt een stappenplan met screenshots en begeleide instructie.
- **Verdieping:**
 - Sterke leerlingen analyseren de annuleringsvoorwaarden en berekenen gevolgen bij wijziging (bv. bij overboeking).

5. Groeperen en samenwerking

Link met kijkwijzer:

- ✓ Door te verdiepen en te verbreden
- ✓ Door de leeromgeving aan te passen

Werk met wisselende groepssamenstellingen op basis van doel, tempo of interesse

Voorbeeld: LPD 9 – De leerlingen ontvangen en informeren bezoekers op beurzen en evenementen

Differentiatie:

- **Homogeen:**
 - Een groep werkt op basis van een scenario met een script (vaste zinnen).
 - Een andere groep krijgt vrije situaties waarin ze spontaan moeten inspelen op vragen.
- **Heterogeen:**
 - Bij het voorbereiden van een infostand krijgt elk groepslid een rol: ontwerper (decoratie), woordvoerder, inhoudelijk expert, planner.
- **Rotatie:**
 - Na de oefening wisselen de rollen en reflecteren ze samen over wat werkte en wat niet.

Differentiatievoorbeld:

Opdracht: leerlingen bemannen een toeristische infobalie op een fictieve beurs.

Differentiatie:

- **Homogene groepjes:**
 - *Ondersteuning nodig:* werken met vaste vragenlijst en een affiche met standaardantwoorden.
 - *Sterkere leerlingen:* krijgen vragen van “moeilijke klanten” of onverwachte situaties (bv. slecht weer op uitstapdag).
 - **Heterogene groepjes:**
 - Rollenverdeling: onthaalverantwoordelijke, decorverantwoordelijke, informant, observator.
 - Observator geeft na afloop gerichte feedback op communicatieve vaardigheden.
-

6. Professionele groei van leraren

Link met kijkwijzer:

- ✓ *In feedback en evaluatie*
- ✓ *Door de leeromgeving aan te passen*

Werk samen met collega's, gebruik observatie, reflectie en intervisie.

Voorbeeld: LPD 15 – De leerlingen zoeken oplossingen bij klachten en noodsituaties

Differentiatie:

- **Co-teaching met collega Frans of Engels:**
 - Leerlingen simuleren een klacht (bv. over kamer) in het Frans.
- **Reflectie-instrument:**
- Leerlingen scoren zichzelf op “klantgerichtheid”, “empathie”, “probleemoplossend vermogen”.
- **Intervisie:**
 - Leraar nodigt collega uit om observatie te doen tijdens een klachtenrollenspel. Samen bespreken ze verbeterpunten.
- **Verbetercyclus:**
- Leerlingen krijgen feedback op hun aanpak en passen het toe in een volgende ronde (cyclus).

Differentiatievoorbeeld:

Situatie: Je simuleert noodsituaties zoals overboekte hotels of ontevreden klanten.

Differentiatie-aanpak:

- **Samenwerking:** werk met collega Frans of Engels aan meertalige klachtafhandeling.
 - **Reflectie:**
 - Leerlingen houden een logboek bij: “Wat ging goed?” – “Wat zou ik anders doen?”
 - **Observatie:**
 - Je observeert op 3 criteria: empathie, oplossingsgerichtheid, correcte communicatie.
 - Gebruik observatielijst en geef gerichte feed-up / feedback / feed-forward.
 - **Bijsturing:**
 - Leerlingen herhalen dezelfde situatie in andere rol (bv. collega of klant).
-

7. Schoolbreed en beleidsmatig verankeren

Link met kijkwijzer:

- ✓ Door te verdiepen en te verbreden
- ✓ In feedback en evaluatie

Werk met teamvisie, gezamenlijke tools en vakoverschrijdende projecten.

Voorbeeld: LPD 21 – De leerlingen doorlopen een onderzoekscyclus (OC)

Differentiatie op schoolniveau:

- **Vakoverschrijdend project:**
 - Leerlingen werken samen voor Nederlands, Toerisme en Toeristische Geografie aan een praktijkgerichte OC:
 - Onderzoeksvraag: “Hoe kan onze school een duurzame uitstap naar Maastricht organiseren?”
 - Samenwerking:
 - Nederlands: rapport en presentatie
 - Toeristische Geografie: inhoudelijke analyse van de regio
 - Toerisme: praktische uitwerking van het pakket
- **Gedeeld draaiboek:**
 - School ontwikkelt een sjabloon voor OC's die elk jaar kan worden hergebruikt en aangepast.
- **Afstemming in team:**
 - Leraar Toerisme en Toeristische Geografie kiezen samen bestemmingen waar beide leerdoelen aan bod komen (bv. LPD 17 én LPD 21).

Differentiatievoorbeeld:

Project: “Onderzoek en ontwerp een meerdaagse uitstap naar een Europese stad”

Vakoverschrijdende samenwerking:

Vak	Inbreng
Toerisme	LPD 16 en 17: logistieke planning, kosten, reservaties, doelgroepanalyse
Toeristische Geografie	Analyse van toeristische waarde, duurzaamheid en seizoensinvloeden (bv. LPD 21 ToGe)
Nederlands	Script en presentatie van onderzoeksresultaten

Differentiatie op schoolniveau:

- Leerlingen kiezen een stad volgens eigen interesse → verhoogde motivatie.
- Verschillende outputvormen mogelijk (rapport, video, presentatie).
- Digitale leeromgeving biedt verschillende templates (voor verslag, routekaart...).
- Geïntegreerde evaluatie: rubrieken gedeeld tussen vakken → duidelijkheid + samenhang.

8. Evaluatie en feedback

Link met kijkwijzer:

✓ *In feedback en evaluatie*

Differentiatieprincipes toegepast op alle voorbeelden:

- Formatieve feedback: check-ins, observatie, rubrieken
- Peerfeedback: beoordelingsfiches, logboeken
- Feed-up, feedback, feedforward, take-up verwerkt in lessen

Evaluatievormen:

- Mondeling, schriftelijk, digitaal, productgericht
- Zelfevaluatie met succescriteria
- Summatieve toetsing ingebed in project en presentatie

Begrippenkader

BHV-model (Basisstof – Herhalingsstof – Verdiepingsstof)

Het BHV-model is een werkwijze waarbij alle leerlingen starten met basisstof.

- Leerlingen die deze basis onvoldoende beheersen, krijgen herhalingsstof: extra instructie of inoefening.
- Wie de basis al goed begrijpt, werkt verder met verdiepingsstof: uitdagender materiaal of complexe toepassingen.

Dit model is gelinkt aan beheersingsleren en houdt alle leerlingen gericht bij het leerproces.

EDI – Expliciete Directe Instructie

EDI is een instructiemodel dat werkt in duidelijke, gestructureerde stappen, met volop aandacht voor differentiatie.

De 7 fasen van een EDI-les zijn:

1. Activeren van voorkennis
2. Lesdoel benoemen
3. Instructie geven
4. Begeleide inoefening
5. Lesafsluiting (check op begrip)
6. Zelfstandige verwerking
7. Verlengde instructie voor wie nog niet mee is

EDI maakt het mogelijk om alle leerlingen actief te betrekken, terwijl je tegelijk extra ondersteuning biedt aan wie dat nodig heeft.